

ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΤΗΣ

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ ΗΘΙΚΗΣ

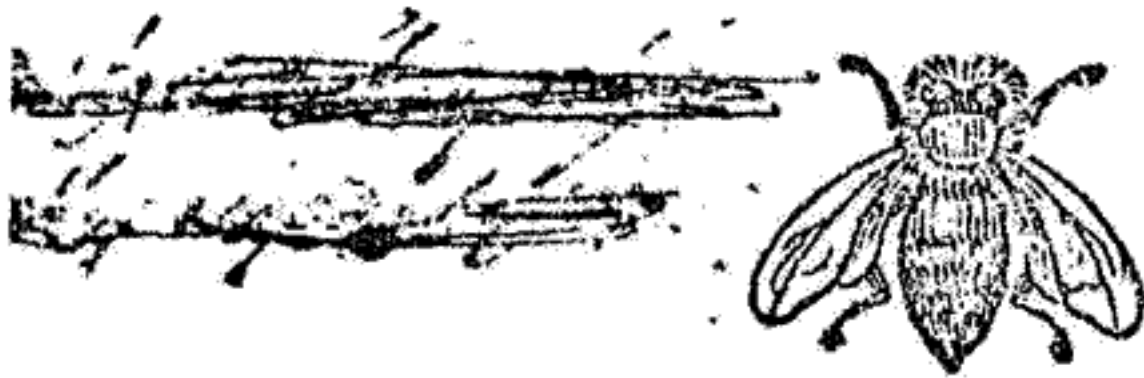
ΤΗΣ

ΝΕΟΦΥΤΟΥ ΒΑΜΒΑ

ΣΥΝΤΑΧΘΕΝΤΑ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΦΙΛΟΜΑΘΗ ΝΕΟΤΗΤΑ
ΤΩΝ ΓΡΑΙΚΩΝ.

*Πάντα πέφυκεν υπό ενδείας και υπαρβολής
φθείρεσθαι. (Ἄριστ. Ἠθικ. Βιβ. β'. Κεφ. β'.*

ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ.

ΠΑΡΑ ΝΙΚΟΛΑΩ ΓΑΥΚΕΙ ΤΩ ΕΞ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ.

1818.

ΤΩ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΩ

ΣΟΦΩΤΑΤΩ ΚΑΙ ΦΙΛΟΓΕΝΕΣΤΑΤΩ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΩ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗ

ΚΥΡΙΩ ΚΥΡΙΩ

ΚΥΡΙΑΔΩ.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΕ ΔΕΣΠΟΤΑ.

Εκ Θεοῦ καὶ τῶν παναγίων ὑμῶν εὐχῶν
ἀρχόμενος, εἰσῆλθον εἰς τὸ στάδιον τῶν
ὑπὲρ τῆς κοινῆς παιδείας ἀγώνων, πρὸς οὓς
ἀλείπτῃς ἅμα καὶ ἀντιλήπτωρ γενέσθαι
μοι καὶ διὰ Πατριαρχικοῦ Γράμματος καὶ
τηξίωσεν ἡ ὑμετέρα Παναγιότης, ὡς Θεῖος
Ἐφορος τῶν καλῶν. Πάντα μὲν οὖν εἰς
Θεὸν ἀνατίθῃμι, ὅσα κατὰ τὴν παρ' αὐτοῦ

δα

δοθεῖσάν μοι δύνάμιν· ἐργάζομαι· τίνοι δὲ
τῶν ἐπὶ γῆς ἔδει μὲν ἀφιερῶσαι τὸ πρῶ-
τον ἐκ τοῦ σταδίου προελθὸν ἠθικὸν τοι-
το πονημάτιον, ἢ τῇ ὑμετέρᾳ Παναγιότ-
πρὸς τὴν μετὰ λόγου ἀρετὴν ἔργῳ καὶ
γῶ ἀπευθύνησθαι πᾶσιν εἰσηγυμένη; ἢ
τῇ τοίνυν εὐλαβῶς τοῦτο προσφέρων,
μαί λυσιτελές τοῖς ὁμογενέσιν ἀποφῆ
εὐμενῶς προσδεξαμένην.

Τῆς ὑμετέρας Παναγιότητος.

Ταπεινότητος καὶ εὐπειθέστου
δοῦλος Νεόφυτος Βάμβας

ΚΥ

ΚΥΡΙΛΛΟΣ ΕΔΕΩ ΘΕΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ

ΚΑΙ ΟΙΚΟΤΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Ελλογιμώτατε Ἀρχιδιδάσκαλε τῆς ἐν Χίῳ Σχολῆς κύριε Νεόφυτε Βάμβα, ἡμέτερε κατὰ πνεῦμα υἱὲ λίαν ἀγαπήτῃ, χάρις εἴη σου τῇ ἐλλογιμότητι καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ, παρ' ἡμῶν δὲ εὐχή, εὐλογία, καὶ συγχώρησις.

Ἐδιξάμεθα μετὰ τοῦ ἐλλογίμου υἱοῦ σου γράμματός καὶ αὐτὸ τὸ Σύνταγμα τῆς Ἠθικῆς σου Διδασκαλίας, ὅπερ ἐκ τῶν πάλαι τε καὶ νῦν ἠθικῶς φιλοσοφισάντων συνεργανισάμενος, καὶ συνταξάμενος εὐμεθόδως, τύποις τε προέδου ἐκδᾶναι πρὸς ὠφέλειαν κοινήν τῶν ὁμογενῶν, καὶ ἡμῖν ὡς τι πρωτόλειον ἐκ τοῦ εὐανθοῦς τῆς διδασκαλίας σου λειμῶνος προσήνεγκας. Τοῦτο γοῦν ὑφ' ἡμῶν πρότερον ἐσκεμμένως ἀναγνώσθαι, εἶτα καὶ παρ' ἄλλων ἀνδρῶν λογίων μετ' ἐπιστάσιος θεωρηθέν, κέκριται ὁμοφῆρως ἐκδόσεως ἀξιον· διὰ γὰρ τὴν σπάνιν, ὅς δ' εἰπιῖν, καὶ παντελεῖ ἔλλειψιν ἠθικῶν πραγματειῶν, μεδαικῆ τάξει ἐξυφασμένων, καὶ τῇ καθόμιλουμένη φωνῇ συγγραμμάτων, ἢ ἐξ ἄλλων εἰς αὐτήν μετενηνεγμένων,

γαν,

γῶν, καὶ ὡς ἱστορικοῖς πεπυκασμένη παραδείγμασι,
πλεῖστον ὅσον παρεχομένοις βεβαίως τῷ ὄφελος, πολλὰ
ἀξία κατεφάνη ἡ Βίβλος καὶ ἀναγκαῖα πρὸς τὴν τῶν
ἡδῶν διακόσμησιν τῆς καθ' ἡμᾶς νεολαίας. Ἐνθεντοι
καὶ ταῖς ἡμῶν εὐλογίαις καὶ εὐφημίαις ταῖς προσηκού-
σαις καταστήσαμεν Σε τὸν τὴν τοιαύτην πρόθεσιν φι-
λόκαλον, ἐνδειξάμενον, καὶ ζήλω φιλογενείας εἰλικρινεῖ
ὑποδυσάμενον τὸν θεοφιλή καὶ κοινωφελῆ τουτονὶ πόνον,
ἐπευχόμενοί σοι ἐκ βαθέων ψυχῆς, ὅπως τῇ ἀνώθεν
βοηθείᾳ καὶ χέρισι ἐπιρρώννυμενος, καὶ ἄλλους τῷ
Γένει - ἐξενέγκῃς κερπούς ὠραίους τε καὶ γενναίους, καθ-
δὴ καὶ ταῖς κοιναῖς ἀναλόγοις ἐλπίσιν εἰς σε ὠφέλειαν
δαφιλεστέραν τῶν ὁμογενῶν, καὶ τῆς παρὶ λόγους εὐ-
δοκιμήσεώς σου ἀθάνατον εὐκλειαν. Ταῦτα ἐπὶ ποσοῦ-
τῶν ἀποκριτικῶς μετὰ πατρικῆς εὐνόικῆς διαθέσεως ἢ
δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἀπειρον ἔλεος εἴη μετὰ τῆς
ἐλλογιμότητός σου.

αὐτὸς. Ὀκτωβρίου 1897.

Κωνσταντινουπόλεως καὶ πρὸς Θεὸν εὐχέτης διάφυρος.

ΠΡΟ-

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ.

Ἡ ἠθικὴ Ἐπιστήμη εἶναι ἡ πλέον ὠφέλιμος καὶ ἀναγκαία εἰς τὸν ἄνθρωπον, διότι τὸν διδάσκει πῶς νὰ διοικῇ τὰ πάθη καὶ νὰ κοινωνήσῃ τὰς πράξεις του, διὰ νὰ περνᾷ τιμίως καὶ εὐτυχῶς τὴν παροῦσαν ζωὴν του, καὶ νὰ ἔχῃ ἐλπίδας ἀγαθὰς περὶ τῆς μελλούσης. Μ' ὅλα ταῦτα, δὲν ἔκαμε προόδους μεγάλας, ὡς ἔπρεπε, καὶ μάλιστα τὸ πρακτικὸν μέρος αὐτῆς. Πολλὰ ἐστάθησαν, καὶ σώζονται ἀκόμη, τὰ ἐμπόδιά της· τὰ γενικώτερα δὲ καὶ περιεκτικώτερα τῶν ἄλλων εἶναι, μὲ φαίνεται, τὰ ἀκόλουθα δύο.

Πρῶτον ἐμπόδιον ἐστάθη ἡ ἐξαρχῆς ἀμάθεια καὶ ἀπειρία τῶν ἀνθρώπων. Ὅντες γεννημένοι διὰ νὰ ζῶσι ζωὴν κοινωνικὴν, καὶ βιασμένοι ἀπὸ τὴν φυσικὴν ἀδυναμίαν νὰ ζητῶσι τὴν συναλλήλως βοήθειαν, συνηθροίσθησαν, καὶ βαθμηδὸν συνεκρότησαν κώμας, πόλεις, ἡγεμονίας καὶ βασίλεια. Συνηθροίσθησαν

Ι. ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ.

σαν ὅμως ἐξαρχῆς νηπιώδεις κατὰ τὰς δυνάμεις τοῦ λογικοῦ, ἀμαθεῖς καὶ ἀπειροὶ τῶν κοινῶνιῶν πραγμάτων, στερημένοι νόμων σοφῶν, καὶ πλανημένοι εἰς τὰς περὶ Θεοῦ ιδέας τῶν. Ἐντεῦθεν λοιπὸν ἐμελλαν νὰ προέλθωσι πολλαὶ καὶ μεγάλαι ἀπάται, ἔθνη καὶ ἤθη βάρβαρα, παράλογα, καὶ ἐναντία εἰς τὸν κοινὸν σκοπὸν τῆς βιωτικῆς τῶν ἐνώσεως. Τὰ ἠθικὰ ταῦτα καὶ αἱ ἀπάται ριζωθεῖσαι μὲ τὸν καιρὸν, καὶ ἐνδυναμωθεῖσαι μὲ τὴν μακρὰν συνήθειαν, ἔμειναν ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν ἀναπόσπαστοι, ἢ τοῦλάχιστον, δύσκολοι πολλὰ νὰ ἐκριζωθῶσι.

Τὰ ἠθικὰ ἀρρώσθηματά δὲν ὁμοιάζουσι τὰ σωματικά, μ' ὅλον ὅτι εἶναι χειρότερα καὶ πλέον ἐπικίνδυνα. Ὁ ἄνθρωπος ζητεῖ φυσικὰ νὰ φυλάττῃ τὴν σωματικὴν του ὑπαρξιν* εἶναι πάντοτε περιτριγυρισμένος ἀπὸ φυσικὰ ὄντα, ἐνεργοῦντα ἐπάνω του* ἔχει αἰσθήσεις ἐξωτερικάς, καὶ ἐσωτερικάς, αἱ ὁποῖαι τὸν εἰδοποιοῦν εἰς τὸ παραμικρότερον ἐναντίον τῆς ὑπάρξεώς του. Εὐθύς λοιπὸν αἰσθάνεται παῦ φυσικὸν κακὸν, καὶ ζητεῖ τὴν θεραπείαν του. Τὰ ἠθικὰ ὅμως ἀρρώσθηματά εἶναι ἀνεπαίσθητα, καὶ

καὶ τὸ χειρότερον, ἀρχίζουσι πάντοτε μετὰ αἰσθήματα ἀπατηλῆς ἡδονῆς· ὅθεν ὁ ἄνθρωπος δυστυχεῖ καὶ πάσχει, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ τὴν ἀληθινὴν αἰτίαν, διὰ νὰ τὴν θεραπεύσῃ. Ἐν-
 τῷθεν πολλά ἤθη καὶ ἔθη εἰσαχθέντα εἰς πόλεις καὶ ἔθνη χωρὶς ὑπόψιαν βλάβης, ἐγι-
 ναν μετὰ χρόνους ὀλέθρια.

Δεύτερον, οἱ ἄρχοντες καὶ ἡγεμόνες τῶν πόλεων καὶ ἐθνῶν, μὴ αἰσθανόμενοι, ἢ μὴ θέλοντες νὰ αἰσθανθῶσιν, ὅτι ἡ ἀληθὴς δόξα, δύναμις καὶ εὐτυχία των κρέματα ἀπὸ τὴν παιδείαν καὶ τὰ χρηστὰ ἤθη τῶν ὑπή-
 κόων, ἀδιαφοροῦν περὶ τῆς ἀνατροφῆς καὶ ἡθι-
 κῆς διδασκαλίας αὐτῶν, πολλάκις μάλιστα καὶ τοὺς διαφθείρουσι πολιτικῶς, μ' ὅλον ὅτι ἔθνος διεφθαρμένον τὰ ἤθη καὶ ἀμαθὲς δὲν ἐμπορεῖ ποτὲ νὰ ἦναι ὑποστήριγμα στερεόν τοῦ θρόνου, οὔτε ὄργανον εὐτυχίας καὶ δόξης ἐσωτε-
 ρικῆς ἢ ἐξωτερικῆς. Ὄταν ὁ μέγας Ἀλέξαν-
 δρος ἴδῃ τὸ μνηῆμα τοῦ Ἀχιλλέως, ἐμακάριζε τὸν Ἥρωα ὅτι ἀπέκτησεν εἰς τὴν ζωὴν του τοιοῦ-
 τον φίλον, ὅποῖος ὁ Πάτροκλος, καὶ μετὰ θάνατον, τοιοῦτον ραψωδόν, ὅποῖος ὁ Ὀμη-
 ρος. Εἰς τὴν ἐξουσίαν βέβαια ἐκάστου ἡγεμό-
 νος

ιβ'. ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ.

νος εἶναι καὶ ἔχη ὅλους τοὺς ὑπικόους του Πα-
τρόκλους ζῶν, καὶ ὑμνωδοὺς Ὀμήρου μετὰ θά-
νατον. Τὸ μόνον μέσον εἶναι ἡ παιδεία καὶ ἡ
ἀδιάστροφος μόρφωσις τῶν ἡθῶν.

Ἐξετάζοντες λοιπὸν κατὰ βιάθος τὰ προει-
ρημένα συντόμως δύο αἴτια, δὲν πρέπει νὰ
μᾶς φαίνεται παράδοξον, ἂν καὶ λυπηρὸν, ὅτι
ἀμελεῖται ἀκόμη αὕτη ἡ ἀναγκαία εἰς τὸν ἀν-
θρώπου ἐπιστήμη τοῦ καλῶς ζῆν. Πρὶν δὲ
ἀρχίσωμεν τὴν σπουδὴν της, νομίζω συμφέρον
εἰς τοὺς φιλομαθεῖς νὰ ἀναφέρω τοὺς ἐπιστη-
μοτέρους Ἡθολόγους μετὰξὺ τῶν παλαιῶν, ὅ-
ισοι ἐδίδαξαν ἢ ἔγραψαν περὶ τῆς Ἐπιστήμης
ταύτης.

ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ.

Ἐστάθη ἀρχαιότατος Φιλόσοφος Πέρσης, εἰς
τοὺς χρόνους τὸν Δαρείου υἱοῦ τοῦ Ἰστάσ-
που. Ἐγεννήθη, ὡς λέγουσιν, ἀπὸ πτωχοῦ γο-
νεῖς, καὶ ἦτον εἰς τὴν νεότητά του δοῦλος Ἰσ-
ραηλίτου τινὸς Προφήτου, κατ' ἄλλους τοῦ Δα-
νιήλ, καὶ κατ' ἄλλους τοῦ Ἰεζεκιήλ. τὸ βέβαιον
ὅμως εἶναι, ὅτι ἐδίδαχθη τοὺς νόμους, τὰ δόγ-
μα-

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ. 17.

ματα καὶ τὰς ἑρσηκευτικὰς συνηθείας τοῦ Ἑσραηλιτικοῦ ἔθνους, τὰ ὅποια ἐαύστησεν εἰς τὴν Περσίαν, ἄλλα μὲν ἀπαράλλακτα, ἄλλα δὲ μεταπλασμένα. Ἄν παρατηρήσωμεν πόσον οὐσκόλον πρᾶγμα εἶναι ἡ ἠθικὴ καὶ ἑρσηκευτικὴ μεταβολὴ τῶν ἔθνῶν, πρέπει νὰ μᾶς φαῖ ἢ παράδοξον, ὅτι εἰς πέντε ἢ ἕξ χρόνους κατάρθωσε τοῦτο ὁ Ζωροάστρης εἰς τὴν Περσίαν.

Τὰ δόγματα τῆς ἑρσηκειας τοῦ Ζωροάστρου ἦσαν τὸ αὐτεξούσιον τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν, τὸ προπατορικὸν ἀμάρτημα, ἡ ἀθανασία τῆς ψυχῆς, καὶ ἡ μέλλουσα κρίσις καὶ ἀνταπόδοσις. Ἐδογματίζεε δύο ἀρχὰς, μίαν τοῦ καλοῦ, τὸν Ὁρομάζην, καὶ ἄλλην τοῦ κακοῦ, τὸν Ἀριμάνην.

Τὰ ἠθικάτου παραγγέλματα, εἰς τὰ ὅποια ὅλα τὰ ἄλλα ἀνεφέροντο, ἦσαν ἡ καθαρότης τῶν διαλογισμῶν, τῶν λόγων καὶ τῶν πράξεων.

ΚΟΜΦΥΚΙΟΣ.

Κομφύκιος, ὁ ἄριστος τῶν Φιλοσόφων Κινέζων, ἐγεννήθη εἰς τὸ 550, ἢ κατ' ἄλλους 483 πρὸ

πρὸ Χριστοῦ. Κατήγετο ἀπὸ αὐτοκρατορικῆς γενεᾶν, ἐστάθη Μανδαρίνος (ἄρχων) καὶ συγκλητικὸς μικροῦ τινὸς βασιλείου τῆς Κίνας· ἀπέθανεν ἡλικίας 73 χρόνων. Ἡ σύνοψις τῆς ἠθικῆς διδασκαλίας του εἶναι, ὅτι

Ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ ὑποτάσσεται εἰς τὸν Θεόν, νὰ τὸν σέβεται καὶ νὰ τὸν δουλεύῃ.

Νὰ ἀγαπᾷ τὸν πλησίον του ὡς ἑαυτόν.

Νὰ ὑποτάσῃ τὰ πάθη του εἰς τὸ λογικόν, καὶ νὰ μὴ πράττῃ οὐδὲ νὰ στοχάζεται τίποτε ἐναντίον μὲ τὸν ὀρθὸν λόγον.

Ἡ ἀρετὴ ἀνήκει εἰς ὅλας τὰς τάξεις τῶν ἀνθρώπων· ὅταν ὅμως ἡ τάξις τῶν εὐγενῶν δὲν δίδῃ εἰς τὴν διοίκησιν μεγάλους ἄνδρας, ὁ βασιλεὺς πρέπει νὰ ἐκλέγῃ αὐτοὺς μεταξύ τῶν ἐναρέτων τοῦ λαοῦ, καὶ ἐκ τούτων νὰ συγκροτῇ τὴν τάξιν τῶν εὐγενῶν του.

Ὁ ἄξιος βασιλεὺς μεταχειρίζεται τοὺς ὑπηκόους του εἰς τὴν διοίκησιν, ὡς ὁ ἀρχιτέκτων τὰ ξύλα εἰς τὰς οἰκοδομάς· τὸ καλὸν καὶ ἄξιον νὰ γούη ὑποστήριγμα τῆς οἰκοδομῆς, δὲν τὸ ἀποβάλλει, ἂν ἔχῃ τίποτε μικρὸν ἐλάττωμα.

Ἐὰν ὁ ἡγεμὼν θέλῃ νὰ λέγῃ πάντοτε πρῶ-

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ. 16.

πος τὴν γνώμην του, μένει χωρὶς συμβούλους.

Ἡ σοφία κάθεται εἰς ὑψηλὸν τόπον· ὁ δρόμος τῆς ὁμῶς δὲν εἶναι τόσο δύσκολος, ὅσον κοινῶς τὸν φαντάζονται· ὅσον προχωρεῖς, εὐκολώτερον τὸν εὕρισκεις.

Ἡ σταθερὰ ἀρετὴ εἶναι εἰς τὸν βασιλέα ἀφελιμωτέρα παρά τὴν πλέον λεπτὴν καὶ πολυμήχανον πολιτικὴν.

Ἐὰν θέλῃς γὰρ φυλάττης τὴν ἐπικράτειάν σου, ἔλεγεν εἰς ἓνα ἡγεμόνα, πολέμει γενναίως τοὺς ἐχθρούς σου· πολέμει ὁμῶς πλέον γενναίως τὰ πάθη σου, ἂν θέλῃς γὰρ φυλάττης καὶ τὸν ἑαυτόν σου.

Μὴ λαλῆς πρὸς τοὺς ἄλλους περὶ σεαυτοῦ οὔτε καλὰ, διότι δὲν θέλουν σὲ πιστεῦσαι· οὔτε κακὰ, διότι τότε θέλουν πιστεῦσαι περισσότερο παρά ὅ,τι λέγεις.

Αἰσωπος.

Ὁ Αἰσωπος ἐγεννήθη, ὡς λέγουν, περὶ τὸ 576 πρὸ Χριστοῦ, εἰς τὴν Φρυγίαν. Εὕρισκόμενος εἰς τὰς Ἀθήνας δούλος, ἐδιδάχθη τὴν ἱσχυρὰ φιλοσοφίαν· ἐπώληθη ἔπειτα εἰς πλού-

σιον

σιον τινὰ Σάμιον, ὀνομαζόμενον Ξάνθον, καὶ τέλος πάντων εἰς τὸν Φιλόσοφον Ἰάδμονα ἐκ τῆς αὐτῆς Νήσου. Οὗτος δὲ σεβόμενος τὴν σοφίαν καὶ ἀρετὴν τοῦ, τὸν ἠλευθέρωσεν ὕστερον. Λέγουν πρὸς τούτους ὅτι ὁ Κροῖσος, βασιλεὺς τῆς Λυδίας, ἀκούων τὴν λαμπρὰν φήμην τοῦ Αἰσώπου, τὸν ἔκραξεν εἰς τὰ βασίλειόν του· ὅπου μετὰς ἠθικὰς ἀλληγορίας καὶ τοὺς πολιτικούς τρόπους τε, ἔλαβε μεγάλην ὑπόληψιν καὶ ἀγάπην μεταξύ διεφθαρμένων αὐλικῶν, ἐνῶ ὁ Σόλων, ὅς τις συγχρόνως εὕρισκετο ἐκεῖ, δὲν ἐμπόρει μὲ τὴν αὐστηράν του ἠθικὴν νὰ ἀρέσῃ τὸν βασιλέα· ὅθεν ὁ μυθοποιὸς ἔλεγεν εἰς τὸν Ἀθηναῖον Νομοθέτην·

„ὦ Σόλων, ἄς μὴ πλησιάζωμεν ποσῶς τοὺς βασιλεῖς, ἢ ἄς τοὺς λέγωμεν πράγματα ἀρεστά“.

Ὁ δὲ Σόλων τὸν ἀπεκρίθη· „Ἄς μὴ τοὺς λέγωμεν τίποτε· ἢ ἄς τοὺς λέγωμεν πάντοτε τὴν ἀλήθειαν“.

Ὁ Αἰσώπος πρῶτος ἐπαράστησε λαλοῦντα ζῶα καὶ φυτὰ, διὰ νὰ διδάξῃ πρᾶότερα τοὺς ἀνθρώπους τὴν ἀρετὴν, καὶ νὰ τοὺς διορθώσῃ ἀπὸ τὰ ἐλαττώματα καὶ τὰς γελοίας συνηθείας των. Πολλὰ ὀλίγοι ὁμῶς γνήσιοι μῦθοι τοῦ

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ. 13.

τοῦ Λισώπου μᾶς ἐφυλάχθησαν· ἐπεκράτησε δὲ τὸ εἶδος τοῦτο τῆς συγγραφῆς νὰ ἐπιγράφεται μὲ τὸ ὄνομά του. Τὰ ιστορούμενα περὶ τῆς ζωῆς του ἀπὸ τὸν Πλανούδην, εἶναι τὰ πλειότερα γελοῖα καὶ παιδαριώδη πλάσματα, ἀνάξια πίστεως.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

Σωκράτης, Φιλόσοφος Ἀθηναῖος, ἐγεννήθη εἰς τὸ 469 πρὸ Χριστοῦ. Ὁ πατήρ του, Σωφρονίσκος ὀνομαζόμενος, ἦτον ἀγαλματοποιός, καὶ ἡ μήτηρ του Φαιναρέτη, μάμη. Ἐμάθε καταρχὰς τὴν τέχνην τοῦ πατρός του, καὶ φαίνεται ὅτι εὐδοκίμησε πολὺ εἰς αὐτήν· διότι τὸν καιρὸν τοῦ Παύσανις Ἱστορικοῦ, ὅς τις ἔζη εἰς τὸ 174 μετὰ Χριστὸν, ἐφαίνοντο ἀπόμνη εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ Ἑρμῆς καὶ αἱ Χάριτες, ἔργα τῶν χειρῶν τοῦ Σωκράτους, τὰ ὁποῖα, ἂν δὲν ἦσαν ἀξιόλογα, δὲν ἤθελάν συναριθμεῖσθαι μὲ τὰ ἀγάλματα τῶν πλεόν ἐνδόξων ἀγαλματοποιῶν. Ἐξεπράτευσε πολλάκις καὶ ἐπολέμησεν ἀνδρείως ὑπὲρ τῆς πατρίδος. Δυνάμενος μὲ τὰ προτερήματά του νὰ ἀνα-

βῆ

βῆ εἰς τὰ μεγαλήτερα ἀξιώματα τῆς Δημοκρατίας, δὲν ἠθέλησεν, ἀλλ' ἐδόθη ὅλος εἰς τὴν ἠθικὴν Φιλοσοφίαν, παρακινῶν τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν ἀρετὴν. Ἡ ἠθικὴ του εἶναι τόσον ὀρθὴ καὶ φιλόανθρωπος, ὥστε δικαίως ἔλεγεν ὁ Κικέρων ὅτι τὴν ἔλαβεν οὐρανόθεν. Μὲ μόνον τὸ φῶς τοῦ ὀρθοῦ λόγου ἐγνώρισε τὴν ὑπαρξίν ἑνὸς μόνοι Θεοῦ· καὶ τολμήσας νὰ κοινοποιήσῃ τὴν θείαν ταύτην ἀνακάλυψιν, κατηγορήθη ὡς ἄθεος ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς τῆς Δήμητρος, καὶ κατεδικάσθη νὰ πίνῃ τὸ κώνειον, εἰς ἡλικίαν 70 χρόνων. Ἡ ζωὴ καὶ αἱ ἠθικαὶ του διδασκαλαὶ εὐρίσκονται εἰς τὰ συγγράμματα τοῦ μαθητοῦ του Πλάτωνος. Τὰ ὀλίγα ἀκόλουθα ἀρκοῦν νὰ μᾶς δείξωσι τὴν βαθύνοιαν αὐτοῦ καὶ τὸ ὕψος τῆς ἀρετῆς του.

Ἄν καὶ ὁ Θεός, ἔλεγεν εἰς τοὺς μαθητάς του, μᾶς ἔκρυψε τὴν φύσιν τῶν ὄντων· τοῦλάχιστον ὅμως μᾶς ἔδειξεν εἰς αὐτὰ τὴν ὑπαρξίν, τὴν σοφίαν, τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἀγαθότητά του.

Ἡ σοφία, ἔλεγεν, εἶναι τῆς ψυχῆς ἡ υγεία.

Ἐσὺγ-